

dagboek

handleiding voor de leerkracht

Kwaliteit. Het zit in ons.

Kort

Het afvalspel in een notendop

- Voor kinderen **van 8 tot 12 jaar**;
- Speciaal ontworpen om te spelen in **klasverband**;
- Wordt best gespeeld met een klasgroep van **max. 24 leerlingen** (4 teams van ongeveer 6 leerlingen);
- Duurt zo'n **100 minuten**, inclusief inleiding en (korte) nabespreking;
- Kan verder aangevuld worden met **muzische activiteiten**, **klasuitstappen** of een **schoolproject** rond het thema afval (zie lesideeën pagina 24-29);
- Makkelijk **transporteerbaar**;
- Mét **extra's** om te houden in de klas (zie pagina 17);
- Handleiding downloadbaar op:
www.dekaaihoeve.be/afvalspel
(bij voorkeur recto verso te kopiëren op gerecycleerd papier!);
- **Gratis aangeboden** door de Provincie Oost-Vlaanderen.

Inhoudstafel

Inleiding voor de leerkracht.....	7
Inleiding voor de leerlingen: Het verhaal van Mister Jekkes	13
Het spel: ingrediënten, spelverloop en spelregels	16
Na het spel: lesideeën	24
Eindtermen.....	30
+ Begrippenlijst.....	32
+ Links.....	33
+ Contact	34
+ Bronvermelding	35

Inleiding

voor de leerkracht

Goed om
vooraf
even door
te nemen!

Het 'afvalverhaal' is geen verhaal op zich, maar wordt gesitueerd binnen het ruimere **duurzaamheidsverhaal**. Het thema **afval** is dus even belangrijk als en onlosmakelijk verbonden met andere thema's zoals mobiliteit (zich op een milieuvriendelijke manier verplaatsen door bv. te kiezen voor de fiets i.p.v. de wagen), energie (streven naar een minimaal energieverbruik door bv. spaarlampen i.p.v. gloeilampen te gebruiken, het licht uit te doen als je een ruimte verlaat, enz.), water (streven naar een minimaal watergebruik door bv. een douche te nemen i.p.v. een bad, regenwater gebruiken, enz.).

Door onze levenswijze creëren we allemaal samen een enorme hoeveelheid afval. Maar wat kunnen we daaraan doen? Hoe kunnen we onze impact zo laag mogelijk houden? **De Ladder van Lansink** stelt een rangorde op voor onze omgang met afval: hoe hoger op de ladder, des te beter voor het milieu. De Ladder werd in 1979 bedacht door de Nederlandse politicus Ad Lansink.

“De Ladder van Lansink”

Om het afvalprobleem te schetsen, baseren we ons op de **Ladder van Lansink**. De Ladder van Lansink geeft ons een duidelijke hiërarchie aan, ‘**van goed naar kwaad**’. De hiërarchie vanuit de Ladder van Lansink proberen we wel heel duidelijk te maken aan de kinderen, wat niet betekent dat deze trapsgewijs wordt aangeboden in het spel. We leren hen hoe je afval kan **voorkomen** (preventie), **hergebruiken** en **sorteren**. Ook wordt besproken wat er gebeurt met het afval dat dan nog overblijft (**verbranden en storten**). Naast deze Ladder van Lansink wordt ook aandacht besteed aan **zwerfvuil**.

Even kort deze thema's, opgelijst ‘van goed naar kwaad’, volgens de Ladder van Lansink:

Preventie 🍏 🍏 🍏 🍏 🍏

De beste manier om met afval om te gaan is afval voorkomen, er voor zorgen dat er geen afval is. Dit betekent bewust kiezen voor opties waarbij er geen (of zo weinig mogelijk) afval ontstaat.

Een aantal voorbeelden:

- Gebruik drinkbussen i.p.v. PET-flessen, brikjes of blikken;
- Kies voor een boterhamdoos i.p.v. aluminiumfolie;
- Breng een koekjesdoos mee naar school i.p.v. voorverpakte koekjes;
- Drink kraantjeswater uit een drinkbus of een drinkwaterfontein op school;
- Organiseer afvalarme feestjes door duurzame geschenken te geven. Zoek een alternatief voor inpakpapier en maak géén gebruik van wegwerpbekers of -bordjes, enz.;
- Composteer, zowel thuis als op school;
- Koop herlaadbare batterijen;
- Koop niet méér dan je nodig hebt;
- Kleef een sticker op je brievenbus tegen reclaimedrukwerk;

- Kies producten met geen of zo weinig mogelijk verpakkingsafval (verse producten, los fruit en groenten, grootverpakking i.p.v. individuele verpakkingen);
- ...

Hergebruik 🍏 🍏 🍏 🍏

Zaken die je niet meer nodig hebt, zijn daarom nog geen afval. Vaak kunnen ze een tweede leven krijgen bij iemand anders. Hergebruik vereist dus weinig of geen energie of nieuwe grondstoffen.

Enkele tips:

- rommelmarkt, tweedehandswinkels of -websites, kring(loop)winkel;
- kiezen voor dranken in herbruikbare glazen flessen;
- iets knutselen met verpakkingen;
- boeken, kranten of tijdschriften lezen in de bibliotheek;
- (school)boeken doorgeven aan elkaar;
- recto verso kopiëren of de blanco zijden gebruiken als kladpapier;
- oude kleren in kledingcontainers of verkleedkoffer stoppen;
- zelf tweedehandsspullen kopen, het hoeft niet altijd ‘nieuw’ te zijn.

Sorteren om te recyclen 🍏 🍏 🍏

Afval dat we niet kunnen voorkomen of hergebruiken, moeten we zoveel mogelijk sorteren. Veel afvalstoffen bevatten namelijk grondstoffen die selectief ingezameld worden en opnieuw gebruikt kunnen worden. Denk hierbij maar aan het inzamelen van glas, papier en karton, PMD, enz., waarmee dan nieuwe glazen flessen, kartonnen dozen, wc-papier, enz. gemaakt worden. Misschien schrijf je zelfs op een cursusblok vervaardigd uit gerecycleerd papier. **Recyclage** is dus het verwerken van afval tot een nieuw materiaal.

- **Fractie papier en karton**

Oud papier, kartonnen dozen, enz. worden verwerkt tot papierpulp dat gebruikt wordt voor de productie van nieuw papier, krantenpapier, nieuwe kartonnen dozen, enz.

- **Fractie glas**

Bokalen en glazen flessen worden verwerkt tot nieuw glas.

- **Fractie PMD (Plastic flessen en flacons, Metalen verpakkingen en Drankkartons)**

De plastic flessen en flacons worden verwerkt tot korrels die gebruikt worden bij de productie van plastic. Maar ook bv. fleece truien en sjaals worden gemaakt van PET-flessen (27 plastic flessen = 1 fleece trui). Metalen verpakkingen worden bv. gebruikt bij de productie van fietsen (670 drankblikjes worden verwerkt tot een nieuwe fiets). Drankkartons worden herwerkt tot wc-papier, enz.

- **Fractie KGA (Klein Gevaarlijk Afval)**

Gevaarlijke producten worden apart ingezameld (op het containerpark) en veilig verwerkt (oude inkt voor printers, frituurolie, verfpotjes, enz.).

- **AEEA (Afgedankte Elektrische en Elektronische Apparaten)**

Oude elektrische en elektronische apparaten worden ook selectief ingezameld en ontmanteld. (bv. rekenmachine, gsm, spelconsole, memorystick, radio, koelkast, enz.). De verschillende onderdelen worden dan apart verwerkt tot nieuwe materialen.

- **Bouwafval**

Metaal, hout, steenpuin, gipsplaten, vlak glas, enz. worden verwerkt tot nieuwe bouwmaterialen.

- **GFT-afval**

GFT-afval staat voor groente-, fruit- en tuinafval. Een groot deel van het afval bestaat uit organisch materiaal. Resten van groenten

en fruit, theezakjes, koffiegruis,... horen niet bij het restafval.

Ze kunnen verwerkt worden tot een nuttig en milieuvriendelijk product: compost. Door het GFT-afval te scheiden van ander afval, hoeft er minder afval gestort of verbrand te worden. Van GFT-afval wordt niet alleen compost gemaakt, via vergisting levert het ook biogas en elektriciteit op.

Daarnaast zijn er nog fracties waar we in het kader van het spel niet dieper op ingaan.

Verbranden

Wat niet voorkomen, hergebruikt of gerecycleerd kan worden, moet verbrand worden. Restafval wordt verbrand in moderne, aangepaste installaties met rookgaswassing en energierecuperatie. Dankzij de ultragesofisticeerde filters worden de uitlaatgassen gereinigd. De warmte die vrijkomt tijdens het verbrandingsproces wordt omgezet in energie voor de productie van elektriciteit en warmte. Bv.: 1 kg afval = 500 Watt of bv. 12 uur licht (lampje van 40 watt).

Storten

Storten staat onderaan de ladder en moet zoveel mogelijk vermeden worden.

Naast de Ladder van Lansink komt ook de zwerfvuil-problematiek aan bod.

Zwerfvuil vormt een bron van ergernis. En terecht: zwerfvuil achterlaten getuigt immers van een gebrek aan respect voor natuur en medemens. Het verstoort het landschap, komt terecht op akkers, weiden, speelzones en in waardevolle natuurgebieden. Dieren en spelende kinderen kunnen zich kwetsen aan blikjes of glasscherven.

Daarnaast veroorzaakt de opruiming van zwerfvuil grote kosten voor gemeenten en de gemeenschap.

Inleiding

voor de leerlingen

Om vóór het spel voor te lezen en te bespreken

Uit het dagboek van Mister Jekkes

Hallo,

Ik ben **Mister Jekkes**. Groen vanbuiten en groen vanbinnen! Kijk maar eens naar mijn foto. Ik zie er misschien wat raar uit, maar dat ben ik dan ook. Ik ben speciaal... en ik kom ook speciaal voor jullie naar hier! Om te helpen, om jullie land een beetje te laten afvallen... van afval! Want het is nodig.

Waar kom ik vandaan? Van Lansink, de mooiste plaats ter wereld. Hoe zou het daar zijn denken jullie? Vuil, stinkend, grijs en ongezond? Nee hé?! Hoe dan wel? Geen afval op straat, veel groen, mooie bloemen, frisse lucht, helder water, gezonde mensen en dieren. Zo is Lansink! Maar... ooit was het anders, niet zo mooi en proper als nu. Ooit was er veel vuil en afval: op straat, in de speeltuin, in het water. Mijn vrienden en ik werden er ziek en ongelukkig van. Dus besloten we iets te doen! Zijn jullie benieuwd hoe?

Eens je weet wat te doen, is het niet zo moeilijk. Iedereen kan het, ook jij! Stap per stap, trede per trede, via **de Ladder van Lansink**. Die ladder toont wat je het best kan doen om de wereld proper te maken en te houden. Het zijn soms kleine dingen, maar alle beetjes helpen! Er zijn vijf treden, ze gaan van boven naar onder, van 'goed' naar 'kwaad' voor het milieu. Prent ze goed in je hoofd, zo klimmen we samen naar een propere wereld!

De eerste stap is de belangrijkste van allemaal: zoveel mogelijk afval **voorkomen**! Wie eet boterhammen op school? En waarin zijn je boterhammen verpakt (brooddoos of aluminiumfolie)? Je kan heel wat afval voorkomen door elke dag een brooddoos te gebruiken in plaats van wegwerpverpakking. Hetzelfde geldt voor drankjes. Als alle kindjes op school elke dag twee brikjes opdrinken en weggooien, zorgt dit voor heel wat afval. Gebruik een drinkbus of, nog beter, drink van de kraan of van de drinkwaterfontein op school. Dat zou heel wat afval besparen!

Maar wat doe je nu met een brooddoos die je niet meer nodig hebt? Weggooien? Nee! Je kan ze doorgeven aan een jonger zusje of nichtje, of aan een leerling van de school. Je moet zoveel mogelijk **hergebruiken**! Dit is de tweede trede op de ladder. Zaken die jij niet meer leuk vindt of die jij niet meer kan gebruiken, zijn daarom geen afval. Vaak kunnen ze een tweede leven krijgen bij iemand anders. Veel kindjes zouden heel blij zijn met een stuk speelgoed waar jij te groot voor geworden bent.

Pas als je iets niet meer kan gebruiken, zoals een leeg blikje ofzo, gaan we afval **sorteren**. Soort per soort:

- papier en karton bij elkaar,
- glas,
- bouwafval,
- GFT
- restafval en
- PMD. Wie weet waar PMD voor staat? Plastic flessen & flacons, Metalen verpakkingen en Drankkartons.

We hebben al vier afvalgroepen genoemd.

Wie kent er nog? Ze hebben moeilijke namen:

- KGA voor Klein Gevaarlijk Afval zoals batterijen en frituurolie;
- AEEA voor Afgedankte Elektrische en Elektronische Apparaten zoals rekenmachines, gsm's en PlayStations.

We sorteren dit alles om te **recycleren**. Dit afval wordt dus verwerkt tot nieuwe materialen.

We hebben samen de eerste drie treden van de ladder beklommen. Tijd voor herhaling! Wat doen we met onze boterhammetjes? We stoppen ze in een brooddoos, dus we... voorkomen afval! En als we iets niet meer kunnen gebruiken? Dan schenken we dit weg zodat iemand het kan... hergebruiken. Zaken die niet hergebruikt kunnen worden, sorteren we bij de juiste afvalgroep, zodat ze kunnen worden... gerecycleerd.

Niet al het afval kunnen we voorkomen, hergebruiken of sorteren. Wat doen we daarmee? **Verbranden**, de vierde trede op de ladder. Afvalkenner hebben ontdekt dat de warmte die de verbranding uitstraalt, ook hergebruikt kan worden. Deze warmte wordt gebruikt om energie op te wekken, net zoals windmolens dat doen met wind. Maar let op: verbrand nooit zelf afval, er komen giftige dampen vrij!

Als je iets verbrandt, dan blijft er as over. Deze assen worden, samen met het afval dat niet mag worden verbrand, gestort op speciale stortplaatsen. 'Storten' staat onderaan onze ladder en is dus de allerlaatste oplossing voor ons afval.

Wat niet gesorteerd kan worden, wordt uiteindelijk verbrand. Wat we helemaal **niet** mogen doen, is afval op de weg gooien. Dat afval heet **zwerfvuil**. Hoe meer zwerfvuil, hoe vuiler en ongezonder de wereld! Het zijn soms kleine dingen zoals een kauwgom, een blikje of een snoeppapiertje. Maar alles samen vormt dit een grote berg afval. Drankflesjes die bv. in de zee terechtkomen, vormen samen een enorme berg plastic, wel groter dan 100 voetbalvelden!*

Waarom vertel ik dit nu allemaal? De wereld heeft dringend hulp nodig! En ik zoek helpers die samen met mij de afvalberg willen verkleinen. Doen jullie mee? Ik heb een manier bedacht om de wereld weer wat op te ruimen: het **afvalspel**. Hoe sneller we eraan beginnen, hoe meer afval we samen kunnen vermijden. Want door afval te voorkomen, wordt de wereld voor iedereen een plaats om van te dromen! Zijn jullie klaar om mijn afvalhelpers te worden? Let's go!

* Toon-tip: http://www.youtube.com/watch?v=KKXR2Goe_IA

Het spel

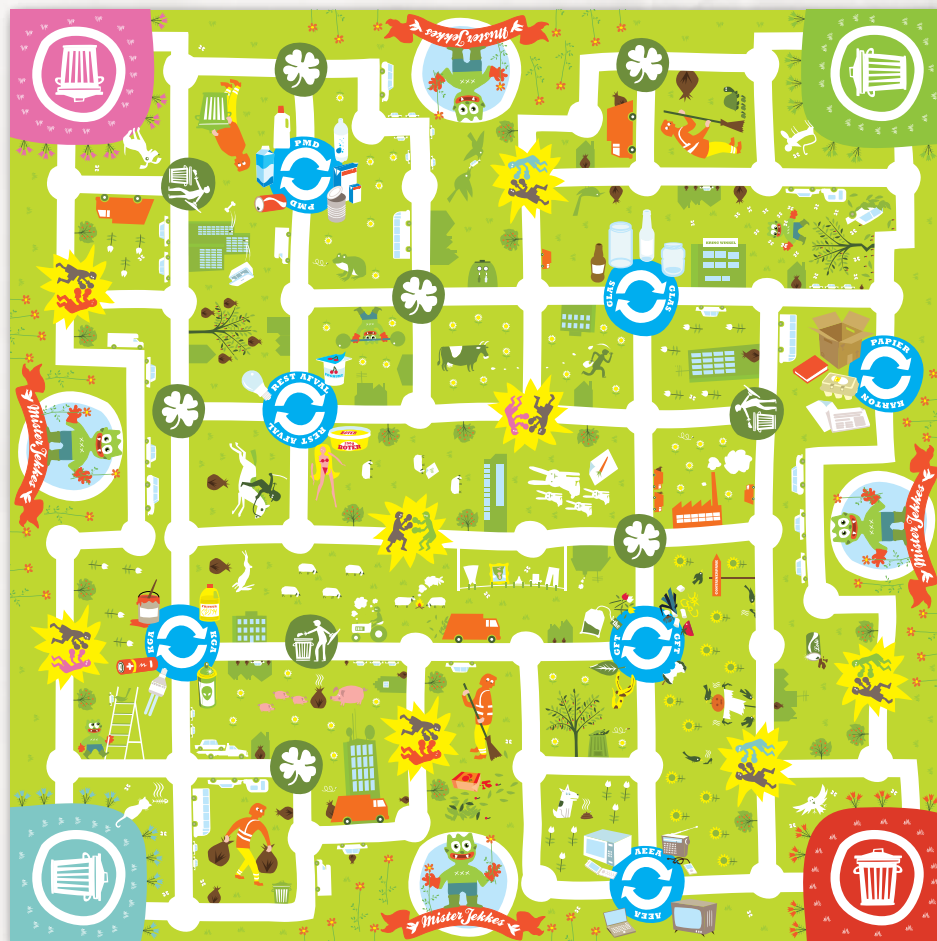
De ingrediënten

Inhoud van de spelkoffer

- het dagboek van Mister Jekkes
- 1 spelbord (2 x 2 meter)
- 4 pionnen in 4 verschillende kleuren
- 4 x 7 afvalkaartjes
- 100 vragenkaartjes
- 25 kanskaarten
- 7 sorteerbakken (blauwe vuilbakjes)
- 1 dobbelsteen
- kapiteinsbanden in 4 verschillende kleuren (om de groepen te verdelen)
- 4 x 10 geplastificeerde doe-opdrachten (een reeks van 10 per team) + 4 stiften
- 1 didactische affiche + 2 algemene affiches (deze mogen in de school blijven)

Goed om
vooraf
even door
te nemen!

Spelverloop en spelregels

1. Post!

Er is post van Mister Jekkes! De leerkracht brengt de ontvangen postkaart in de klas, als 'teaser'. Deze kaart wordt op voorhand toegestuurd om de kinderen warm te maken.

2. Inleiding

De leerkracht leest de inleiding voor uit dit dagboek (zie pagina 13).

3. Teams verdelen & materiaal uitstallen

- De klas wordt verdeeld in **4 teams**: een rood, groen, blauw en paars team.
- Markeer de groepen via de **kapiteinsbanden**.
- Elke groep gaat aan **één zijde** van het spelbord zitten.
- Elk team krijgt een **afvalbakje** in dezelfde kleur, dit wordt hun **pion**. Deze pionnen komen in elke **hoek** van het spelbord. Daarin zitten de 7 bijhorende afvalkaarten.
- Naast het spelbord stal je alle **sorteerbakken** (blauwe vuilbakjes) uit. **Tip**: zet deze vuilbakjes wat verder dan het spelbord, zo hebben de leerlingen wat beweging tijdens het spel!

4. Spelmethode en -regels

1. Doel van het spel

- Elk team tracht zijn **7 afvalstukken** zo snel mogelijk in de juiste **blauwe sorteerbakken** te werpen. Dat lukt je als je de **vragen** van het spel juist beantwoordt, een goede **strategie** uitdoktert en een flinke dosis **geluk** hebt!

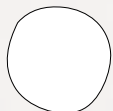
- Via de **witte vakjes** beweeg je je over het spelbord. Op deze vakjes krijg je een vraag. Als een team deze vraag juist beantwoordt, dan mag het nog een keertje gooien met de dobbelsteen en een vraag beantwoorden. (Maximaal tweemaal na mekaar gooien. Daarna gaat de beurt sowieso naar het volgende team)
- Op een **blauw vakje** krijgt een team ook een (gewone) vraag. Beantwoordt het team deze vraag juist, dan mag het het overeenkomstige afvalstuk uit hun pion halen en in de juiste sorteerbak dumpen. Daarna gaat de beurt naar een ander team.
- Er wordt **doorgespeeld** tot alle afvalstukken uit de mand zijn. Ofwel wordt na één uur bekeken wie het minste afvalstukken overhoudt. Die wint het spel! Bij een **ex aequo** stelt de leerkracht één extra vraag.

2. Het spelbord

startvakje

- Hier start elk team.

blanco vakje

- Vraag beantwoorden.
- Juist? Een extra beurt! Je mag dus meteen nog eens dobbelen en een vraag beantwoorden.
- Fout? De beurt gaat naar het volgende team!
- De leerkracht geeft meteen feedback (zie onderaan elk vragenkaartje).

sorteervak

- Hier moet je zijn want... het sorteervakje helpt je winnen!
- Een (gewone) vraag beantwoorden.

- Juist? Het team mag het overeenkomstige afvalstuk deponeren in de juiste afvalcontainer.
- Fout? De beurt gaat naar het volgende team!
- Er zijn 7 sorteervakjes: PMD, glas, papier & karton, AEEA, KGA, bouwafval, GFT. De leerkracht moet extra checken of het team juist heeft gesorteerd! Het antwoord vind je samen op het spelbord.

daag-je-uit-vakje ('duel')

- Op deze vakjes zien we een grijze en een gekleurde figuur. Deze extra kleur verwijst naar een extra team, dat mee de vraag mag beantwoorden! Blijven opletten is dus de boodschap!
- Twee teams mogen een vraag beantwoorden.
- Juist? Het winnende team krijgt een extra gooibeurt.
- Tip voor de leerkracht: duid, per team, één leerling aan die mag antwoorden tijdens dit duel. Wie het antwoord weet, staat eerst recht en mag dan pas antwoorden.

kansvakje

- Je krijgt een kanskaart, maar geen extra beurt.
- Let op, een kansvakje kan goed maar ook slecht zijn!

straatvuilbak

- Er wordt een doe-opdracht gespeeld! Elk team vervult dezelfde opdracht. Voor deze opdrachten gebruik je de geplastificeerde fiches, waar je met uitwissbare stiften op kan schrijven.
- Iedereen klaar? De opdracht wordt klassikaal besproken.
- Het winnende team mag een stuk afval (naar keuze) deponeren in de juiste vuilnisbak.

- Juiste oplossingen doe-opdrachten:

Doe-opdracht 1:

*1 jaar: bananenschil, 2 jaar: sigarettenpeuk,
5 jaar: PET-fles, 20 jaar: kauwgum en 50 jaar: blikje*

Doe-opdracht 2:

juiste antwoorden; 6, 7, 8, 10, 13, 14, 15, 16, 18

Doe-opdracht 3:

juiste volgorde; 1, 6, 3, 5, 4, 2, 7, 8

Doe-opdracht 4:

*bladafval (maar ook takjes, gras, ...), bloemen, klokhuis
(en ander fruitafval), theezakje, ...*

Doe-opdracht 5:

wie het meest aantal woorden heeft gevonden, wint.

Doe-opdracht 6:

2 - voorkomen - foto 3,5

5 - hergebruiken - foto 2

3 - sorteren - foto 1,4

1 - verbranden

4 - storten

Doe-opdracht 9:

A6, B2, C4, D3, E5, F1 en G7

Doe-opdracht 10:

2,1,4,3,5

3. Overige spelregels

- Er wordt gespeeld 'met de wijzers van de klok'.
- Door te dobbelen mag je een aantal vakjes over het spelbord gaan: vooruit of achteruit, links of rechts, maar niet diagonaal.
- Je mag op een vakje staan waar al een tegenstander staat.
- Je mag ook 'over' een tegenstander lopen.

4. De taken van de spelleider (= de leerkracht)

- De spelleider is de persoon die de vragen voorleest.
- Op elk vragenkaartje staat wat extra uitleg bij het antwoord. Het is belangrijk dat deze feedback meteen gegeven wordt, zowel bij een foutief als een correct antwoord.

Dit is géén wegwerpspel

Binnen ons duurzaamheidsverhaal willen we uiteraard ons afvalspel zo lang mogelijk intact houden.

Daarom graag:

- vragen dat de leerlingen de schoenen uitdoen, indien het spel op de grond wordt gespeeld;
- het spelbord proper maken (voor- en achterzijde) alvorens het op te bergen;
- de antwoorden op de geplastificeerde doe-opdrachten uitwissen;
- alle elementen netjes in de bijhorende verpakkingen en doos terugstoppen;
- het spelbord dichtvouwen in vouwen die er al zijn;
- Controleren of alle elementen in de koffer zitten (hiervoor kan je de checklist op de container gebruiken);
- bij onvolledigheid van de spelkoffer dit meteen aan ons melden (zie pagina 34);
- leerlingen kunnen altijd iets breken, maar gelieve het ons te laten weten bij teruggave.

Alvast bedankt!

Na het spel:

lesideeën

Wil je na het spelen van het spel nog verder aan de slag rond het thema 'afval', dan kunnen volgende ideeën een aanzet zijn.

Nabespreking

Bij de nabespreking kunnen volgende vragen gesteld worden:

- Hoe zou je thuis nu anders omgaan met afval?
- Hoe zou je op school nu anders omgaan met afval?
- Wat heb je bijgeleerd i.v.m. sorteren? Wat wist je nog niet?
- Heb jij nog andere ideeën om te recyclen, te hergebruiken?
- Wat kan je bijvoorbeeld vanavond, thuis, anders gaan doen?
- Er kunnen ook concrete voorbeelden gegeven worden om over na te denken, bv. het ontbijt, een verjaardagsfeestje, hun (speel)kamer enz.

Er kan ook een debat geopend worden:

- De leerlingen krijgen de tijd om over de thema's een en ander op te zoeken in boeken en/of het internet.
- Wat zoeken ze op? 'Erge' verhalen over afval: feiten, cijfers, gebeurtenissen, natuurrampen, verhalen over sluikstorten, enz.
- Deze verhalen mogen ze kort vertellen aan de groep, waarna een gesprek/debat kan ontstaan hierover.

Spelgerelateerde klasactiviteiten

De Mister Jekkes-brigade

De kinderen kunnen elkaar onderling controleren: wat zit er in de boekentas / brooddoos / pennenzak dat te veel afval veroorzaakt?

Controlekaart

De leerlingen houden een controlekaart op zak. Die nemen ze overal mee. Ze kunnen hierop noteren/aankruisen welke acties ze in hun omgeving hebben ondernomen. Hierop kunnen ze ook noteren wat fout liep/loopt thuis of op school en wat ze er kunnen aan doen.

Andere lesideeën

Uitstappen:

- kring(loop)winkel
- containerpark
- verbrandingsinstallatie
- PMD-sorteercentrum
- windmolens
- afvalarm winkelen (ga met de klas naar een winkel en vergelijk een aantal producten)
- composteringsinstallatie

Nodig een gastspreker uit in de klas

- afvalophaler
- medewerker kring(loop)winkel
- TIP: Bereid, samen met de klas, vooraf wat boeiende vragen voor!

(Voor meer informatie: zie pag. 34)

Tetra-portemonnee

Wat heb je nodig?

- leeg melkbrik of drankkarton
- gekleurde tape
- nietjesmachine
- stukje velcro
- schaar
- meetlat
- potlood

De stappen:

1. Knip de boven- en onderkant van het pak weg.

2. Spoel het goed uit en droog het af.

3. Leg het pak met de naad (of achterzijde) naar boven. Verdeel de lengte in drie delen d.m.v. streepjes.

4. Knip uit de kant met de naad één derde weg. Vergeet ook de zijkanten niet weg te knippen.

5. Bekleef alle geknipte randen met gekleurde tape.

6. Vouw het pak dicht zoals een accordeon (met de zijkanten naar binnen geplooid).

7. Vouw het onderste deel naar boven en niet de twee delen aan elkaar.

8. Gebruik velcro als sluiting.

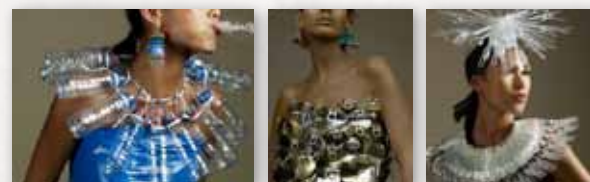

9. Klaar is kees!

Trashion-show!

Maak kledij met afval en organiseer een afvalmodeshow!

Enkele ideeën:

- Bekijk en bespreek samen het werk van mode-ontwerpers. Dit brengt je op goeie ideeën! Op YouTube vind je hopen leuke filmpjes van modeshows. In de bib vind je mooie fotoboeken.
- Je kan de opdracht vereenvoudigen door die te beperken tot bv. het ontwerpen van een hoofddekseel. Een makkelijk basisstuk om op verder te werken, is bv. een strook stevig papier dat je op maat van je hoofdomtrek aan elkaar niet. Je kan ook heel leuke hoofddekseels ontwerpen, louter en alleen met krantenpapier, een schaar en een nietjesmachine!
- Ook afval kan je aaneen naaien!
- Door afval te knippen, wordt het minder herkenbaar.

Afval-Pictionary

- Laat de leerlingen woorden uitbeelden of tekenen (aan bord) die met afval te maken hebben.
- Je kan hiervoor de spelregels van Pictionary overnemen.
- Een andere klas kan (vooraf) de spelkaartjes maken. Zo kan je ruilen!
- Bijvoorbeeld: een bananenschil, een batterij, een boterham-mendoos, een platgetrapte kauwgom... Hoe gekker, hoe liever!

Mister Jekkes wordt stripheld!

Bedenk en teken een stripverhaal van één bladzijde met Mister Jekkes in de hoofdrol.

Zorg dat in elke strip een slimme afvaltip schuilt!

Bekijk en bespreek samen vooraf enkele stripprenten.

Hoe is een stripfiguur precies getekend? Zien we veel details?

Wat zien we op de achtergrond? Hoe staan de tekstballonnen in het kader?

Om de opdracht te vereenvoudigen, kan je die beperken tot het bedenken van een strip van maximum 4 kadertjes lang. Precies zoals in de krant!

Bewegingsactiviteit

Organiseer een Grote Sorteert-Estafette!

Laat de leerlingen vooraf het nodige afval verzamelen.

Elk team kan een leuke teamnaam bedenken.

Misschien is dit het geknipte moment om eerst de speelplaats op te ruimen en daarna deze afvalberg op een sportieve manier te sorteren!

Leergebiedoverschrijdende lesideeën

Kinderen kunnen hun eigen campagne rond afval voeren. Ze maken hierbij een eigen affiche, slogan, e-mailcampagne... Strooi-briefjes zijn niet afvalvriendelijk, tenzij je ze maakt met kladpapier of krantenpapier!

Laat de kinderen een **documentatiemap** aanleggen over 'de afvalberg verminderen': dit is een opdracht die leerlingen individueel of per twee uitvoeren. In de map komen foto's, artikels, krantenknipsels...

Je kan samen een **afvalkrant** opstellen: de leerlingen maken een krant van 4 bladzijden op A3-formaat. Zij verzamelen foto's, schrijven zelf artikeltjes en maken zelf ook foto's voor hun krant. Er wordt een redactie gevormd met 4 à 5 leerlingen. Iedereen is verantwoordelijk voor zijn eigen rubriek. De inhoud en vormgeving van de krant worden besproken en uitgewerkt tijdens een 'redactievergadering'. Het krantje wordt daarna op school verspreid!

Projectwerk

Organiseer een **rommelmarkt** op school.

Organiseer een **opruimactie** in en rond de school.

Organiseer een **verkleedfeestje** zonder commerciële invalshoek (dus niet voor carnaval), waar enkel gebruik mag gemaakt worden van oude kleren van papa/mama of opa/oma. Laat hen een originele titel bedenken en een bijhorende (retro-)uitnodiging maken!

Organiseer een **afvalarm ontbijt** op school.

Ander uitleenbaar materiaal

Recyclagekoffer Fostplus, compostkoffer, enz.

1. Luisteren

- 1.8 De leerlingen kunnen op basis van hetzij de eigen mening, hetzij informatie uit andere bronnen, de informatie beoordelen die voorkomt in een discussie met bekende leeftijdsgenoten.

2. Spreken

De leerlingen kunnen het gepaste taalregister hanteren als ze

- 2.5 vragen van de leerkracht in verband met een behandeld onderwerp beantwoorden.
- 2.6 van een behandeld onderwerp of een beleefd voorval een verbale/non verbale interpretatie brengen, die begrepen wordt door leeftijdsgenoten.
- 2.7 bij een behandeld onderwerp vragen stellen die begrepen en beantwoord kunnen worden door leeftijdsgenoten.
- 2.8 een instructie geven zodat iemand die vertrouwd is met de situatie, ze kan uitvoeren.

Wereldoriëntatie

1. Natuur

Levende en niet-Levende natuur

- 1.12 De leerlingen kunnen het verband illustreren tussen de leefgewoonten van mensen en het klimaat waarin ze leven.

Milieu

- 1.23 De leerlingen tonen zich in hun gedrag bereid om in de eigen klas en school zorgvuldig om te gaan met afval, energie, papier, voedsel en water.
- 1.24 De leerlingen kunnen met concrete voorbeelden uit hun omgeving illustreren hoe mensen op positieve, maar ook op negatieve wijze omgaan met het milieu.

2. Techniek

Kerncomponenten van techniek

- 2.1 De leerlingen kunnen van technische systemen uit hun omgeving zeggen uit welke materialen of grondstoffen ze gemaakt zijn.
- 2.8 De leerlingen kunnen technische systemen, het technisch proces, hulpmiddelen en keuzen herkennen binnen verschillende toepassingsgebieden van techniek.

Techniek en samenleving

- 2.17 De leerlingen kunnen illustreren dat techniek en samenleving elkaar beïnvloeden.
- 2.18 De leerlingen kunnen aan de hand van voorbeelden uit verschillende toepassingsgebieden van techniek illustreren dat technische systemen nuttig, gevaarlijk en/of schadelijk kunnen zijn voor henzelf, voor anderen of voor natuur en milieu.

Sociale vaardigheden

1. relatiewijzen

- 1.1 De leerlingen kunnen zich op een assertieve wijze voorstellen.
- 1.2 Kunnen in hun omgang met anderen respect en waardering opbrengen.
- 1.3 Kunnen zorg opbrengen voor iets of iemand anders.
- 1.4 Kunnen hulp vragen en zich laten helpen.
- 1.5 Kunnen bij groepstaken leiding geven en onder leiding van medeleerlingen meewerken.
- 1.6 Kunnen kritisch zijn en een eigen mening formuleren.
- 1.7 Kunnen zich weerbaar opstellen naar leeftijdsgenoten en volwassenen toe door signalen te geven die voor anderen begrijpelijk en aanvaardbaar zijn.
- 1.8 Kunnen zich discreet opstellen.
- 1.9 Kunnen ongelijk of onmacht toegeven, kritiek beluisteren en eruit leren.

2. gespreksconventies

De leerlingen kunnen in functionele situaties een aantal verbale en niet-verbale gespreksconventies naleven.

3. Samenwerking

De leerlingen kunnen samenwerken met anderen, zonder onderscheid van sociale achtergrond, geslacht of etnische origine.

Begrippenlijst

AEFA

Afgedankte elektrische en elektronische apparaten.

Afvalarm winkelen

Tijdens het winkelen bewust kiezen voor producten die niet of slechts minimaal verpakt zijn en dus weinig verpakkingsafval met zich meebrengen.

Afvalintercommunale

Zorgt in naam van de aangesloten gemeenten voor de ophaling en verwerking van huisvuil.

Afvalpreventie

Het voorkomen van afval.

Bebat

Organisatie voor de inzameling van lege batterijen.

Broeikaseffect

Opwarming van de aarde.

Duurzame ontwikkeling

Ontwikkeling die aansluit op de behoeften van het heden zonder het vermogen van toekomstige generaties om in hun eigen behoeften te voorzien in gevaar te brengen.

FSC-label

Label dat garandeert dat het hout uit bossen komt die milieubewust worden beheerd en niet zomaar worden kaalgekap.

GFT

Groente-, fruit- en tuinafval.

Groene punt

Systeem waarbij ondernemingen die een product op de markt brengen deelnemen aan de financiering van de selectieve inzameling, sortering en recyclage van de huishoudelijke verpakkingen.

Hergebruik

Bij hergebruik wordt een voorwerp opnieuw gebruikt, al dan niet voor een ander doel.

KGA

Klein gevaarlijk afval.

Kliekjesmaaltijd

Maaltijd die gemaakt werd met de restjes van vorige maaltijden.

Kring(loop)winkel

Is een organisatie die het hergebruik van goederen verzorgt.

Ladder van Lansink

De Ladder van Lansink is een standaard op het gebied van afvalbeheer.

De standaard is genoemd naar de Nederlandse politicus Ad Lansink, die in 1979 in de Tweede Kamer een motie voor deze werkwijze indiende, waarbij het afvalbeleid erop gericht is prioriteit te geven aan de meest milieuvriendelijke verwerkingswijzen van afval. Deze staan bovenaan de 'ladder'.

Mulchmaaier

Machine waarbij het afgereden gras in fijne snippertjes achterblijft in de tuin en er dus geen grasafval is.

PET-fles

Een verpakking voor frisdranken en andere vloeistoffen, vervaardigd uit polyethyleentereftalaat (pet) plastic flessen en flacons, metalen verpakkingen en drankkartons.

Recto verso

Recto is de voorzijde en verso is de achterzijde van een (beschreven of bedrukt) blad papier.

Recupelbijdrage

Een bedrag dat de consument moet betalen naast de prijs van het apparaat. De verwijderingsbijdrage is bedoeld om oude apparaten zodanig te verwerken dat ze het milieu zo min mogelijk belasten. De consument kan bij aankoop vergelijkbare oude apparaten gratis inleveren. De producenten en importeurs zijn verantwoordelijk voor de verwerking. Ook voor consumenten die géén oude apparatuur inleveren wordt bij een aankoop de verwijderingsbijdrage in rekening gebracht.

Recyclage

Is het opnieuw gebruiken van materialen, nadat ze als afval zijn afgedankt. Bij recycling wordt een afvalstof omgezet in een nieuw product.

Robinsonlijst

Een lijst waarop je je kunt inschrijven zodat je geen reclame op naam thuis toegestuurd krijgt.

Rookgaswassing

Het zuiveren van de gassen die vrijkomen tijdens de verbranding van afval.

Statiegeld

Is een klein bedrag dat wordt geheven bij de aankoop van een product en dat wordt terugbetaald als de koper de verpakking van het product na gebruik weer inlevert.

Valorfrit

Is de organisatie die instaat voor de inzameling en verwerking van frituurolie en -vetten.

Voedselvoetafdruk

De hoeveelheid ruimte die jouw voedingspatroon van de aarde vergt.

Links

www.bebat.be
www.bewustverbruiken.org
www.dekaaihoeve.be
www.dds-verko.be
www.ibogem.be
www.idm.be
www.ilva.be
www.imog.be
www.ivago.be
www.ivla.be
www.ivmaafvalbeheer.be
www.fostplus.be
www.indaver.be
www.indevuilbak.be
www.koopminderafval.be
www.kringloop.net
www.milieuwinst.be
www.milieuzorgopschool.be
www.mi-wa.be
www.oost-vlaanderen.be
www.ovam.be
www.producttest.be
www.recupel.be
www.recytyre.be
www.stopzwerfvuil.be
www.valipac.be
www.valorfrit.be
www.velt.be
www.vireg.be
www.vlaco.be
www.west-vlaanderen.be/afvalfabet

Contact

Het provinciale afvalspel 'Mister Jekkes' wordt gratis uitgeleend.

Voor meer informatie over het concept en het spel zelf:

Provincie Oost-Vlaanderen

Provinciaal Natuureducatief Centrum De Kaaihoeve
Oude Scheldestraat 16
9630 Meilegem (Zwalm)
055/496 796
dekaaihoeve@oost-vlaanderen.be

Bronvermelding

Het Mister Jekkes afvalspel werd gerealiseerd in opdracht van de deputatie van de provincieraad van West-Vlaanderen:

Paul Breyne (gouverneur), Guido Decorte, Patrick Van Gheluwe, Bart Naeyaert, Dirk De fauw, Gunter Pertry, Marleen Titeca-Decraene (gedeputeerden), Hilaire Ost (provinciegriffier)

Werkten mee aan de realisatie van het afvalspel:

Alexandre Lefebvre, Emanuel Demey, Donald Dupon, Ria Verweirder (Provincie West-Vlaanderen), Goedele Osaer, Koen Delie, Inge Makelberge, Heidi Deruyter, Maité Ramault, Evelyn Maertens (West-Vlaamse Intergemeentelijke samenwerkingsverbanden voor afvalinzameling en -verwerking), Ans Vercruysse

Dank aan Marc Slosse en Nina Guilini (basisschool Sint-Lodewijkscollege – Sint-Andries) voor de medewerking tijdens de testfase.

Coördinatie en eindredactie:

*Alexandre Lefebvre (Provincie West-Vlaanderen)
Aanpassing naar Oost-Vlaamse situatie door PNEC De Kaaihoeve*

Concept, grafische vormgeving en druk:

www.cayman.be - illustraties: Jean Bernard Boulnois www.zuperbo.com

